

Politiets Fellesforbund

Postadr.: Møllergata 39, 0179 Oslo Tlf.: 23 16 31 00
Besøksadr.: Møllergata 39, 4.etg. Faks: 23 16 31 40

E-post: pf@pf.no
Internett: www.pf.no

Org. nr.: NO 871 000 352
Bankkonto: 1600 42 58790

20 MAR 2012

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

Vår dato: 16.03.2012 **Vår ref.:** 2012/27-3 014 **Saksbehandler:** Paal C. Balchen
Deres dato: **Deres ref.:**

Hørings svar Økt bruk av konfliktråd

Innledning

Politiets Fellesforbund er positiv til arbeidsgrupperapporten om **økt bruk av konfliktråd** som ble fremlagt 30.10.11. Rapporten er grundig, og tar for seg en stor bredde i utfordringene knyttet til bruken av alternative konfliktløsningsmodeller generelt og gjenopprettende prosesser spesielt. Herunder konfliktråd.

Politiets Fellesforbund er opptatt av en rettspleie som tar hensyn til samfunnets samlede behov for gode, forutsigbare og rettferdige prosesser, som tar hensyn til både offer og gjerningsmann på en god måte, og som er i tråd med befolkningens samlede rettsoppfatning. I tillegg er vi opptatt av strukturer i det praktiske arbeidet internt i politiet som er med på å oppnå disse målene.

De norske konfliktrådene, som bygger på Restorative Justice, og Nils Christies kriminologiske tilnærminger om "konflikt som eiendom" fra 1970-tallet er forskningsmessig veldokumentert god konfliktløsning. Det er gjort omfattende studier som tydeliggjør at både offer- og gjerningsmannsopplevelsen etter en konflikt ivaretas bedre med en restorative justicemodell, fremfor en tradisjonell straffesaksbehandling i påtalesporet eller i domstolene.

Offeret vil oppleve avdemonifisering av gjerningsmann, gjerningsmann vil oppleve å få tydeliggjort omfanget av konsekvenser, og begge parter vil kunne få aktivisert sine respektive nettverk for støtte, og på den måten raskere oppleve gjenopprettelse av situasjonen/konflikten.

Det er gjort gode forsøksprosjekter med stormøteorganisering, bl.a. i Trondheim. Dette er tatt inn i forslaget til ny lov, og vil bli spennende å følge opp i landet for øvrig.

Kommentarer

Begrepsbruk

Det er positivt at man nå har oversatt begrepet "Restorative Justice", som har fått versere i norsk vokabular litt for lenge. **Gjenopprettende prosess** er en god oversettelse.

Stedfortreder

Arbeidsgruppen har tatt til seg utfordringene med å få på plass muligheten for en stedfortreder på offersiden. Dette har vært etterlengtet, og har skapt grobunn for ulik behandling av gjerningsmenn ut fra hvor de har bodd. Spesielt i forhold til store næringsaktører, butikker og kjøpesentre er dette av betydning. Dersom det nå gis åpning for bruk av stedfortreder, vil dette kunne øke bruken av konfliktråd i forhold til bl.a. tyveri og naskeproblematikk. Politiet, spesielt i de største byene opplever at større konsern ikke er villig til å bruke sentrale personer i sin virksomhet (daglig leder) til konfliktrådsbehandling, dermed blir sakene avgjort på tradisjonelt vis. Det samme kan gjelde noen

større skoler, som avstår fra å bidra i konfliktrådssammenheng, med den begrunnelse at de ikke har kapasitet til de omfattende "kravene" som konfliktrådene krever.

Frivillighet

Det forutsettes fortsatt frivillighet fra begge parter for konfliktrådsbehandling. Dette er et vesentlig moment. I gitte situasjoner kan en megling fremstå som et uforholdsmessig inngrep i en konflikt som har en historikk med trusler og vold. En person skal ikke tvinges til megling, men etterforskere, som er de som oftest sitter og orienterer om dette, må i mye større grad enn i dag være bevisst sin rolle som premissleverandør for offerets og gjerningsmannens opplyste avgjørelse – skal - skal ikke.

Offerløs kriminalitet

Det at offerløs kriminalitet skal kunne behandles i konfliktråd er nytt. Det er listet opp trafikksaker som eksempel på dette. Narkotikasaker er en annen form for "offerløs" kriminalitet. I de tilfeller der offeret er **samfunnet**, vil det være naturlig at man har noen generelle nasjonale enhetlige reaksjoner. Hvis ikke vil man kunne oppleve at reaksjonene vil variere svært mye, utfra hvilke holdninger den enkelte megler har til det aktuelle lovbruddet, og gjenopprettelsesavtalen vil gjenspeile seg i dette. Politiets Fellesforbund er skeptisk til at offerløs kriminalitet konfliktrådsbehandles. **Offerløs kriminalitet** er i tillegg et dårlig begrep, da det indirekte sier at vi som samlet samfunn ikke er en part. Det faktum at disse forholdene er kriminalisert, er et uttrykk for at det strider mot samfunnets holdninger, normer og verdier. Og de er enhetlige – ikke opp til hver enkelt megler å forvalte.

Ungdomsoppfølging

Arbeidsgruppen foreslår opprettelse av en alternativ reaksjon for barn under 18 år, som de kaller Ungdomsoppfølging. De sier at dette skal erstatte påtaleunntelser med vilkår om oppfølgingsteam. Politiets Fellesforbund kjenner til at det er mange politidistrikter der det finnes oppfølgingsteam, - men langt fra alle. Det å gå inn å erstatte noe som ikke pr. i dag eksisterer er utfordrende. Dersom man i justissektoren fremmer en lov som forutsetter en tverrfaglig ungdomsoppfølging, må man nødvendigvis ha støtte for dette i øvrige departementer, og opprettelse av den praktiske ungdomsoppfølgingen må etableres med beslutning fra toppen. Ungdomsoppfølging er både krevende i forhold til tverretattlig samhandling, ressursbruk og varighet.

Konfliktrådsbehandling som foretrukket reaksjon

Arbeidsgruppen foreslår at konfliktrådsbehandling skal fremstå som en foretrukket reaksjon i forhold til barn og unge mellom 15-18 år.

Våre vurderinger:

Forebygging av kriminalitet er et høyt prioritert fagområde i politiet. Barn mellom 15-18 år er midt i denne prioriterte gruppen.

Når det gjelder politiets arbeid med barn og unge, har dette flere aspekter enn de rent påtalefaglige vurderingene av rett og galt, straff og fravær av straff, påtaleunntelse med eller uten vilkår, forelegg eller konfliktrådsbehandling og offer eller gjerningsmann.

De politifaglige tilnærmingene til en konflikt eller et lovbrudd har ofte andre dimensjoner enn de påtalefaglige. Hva har denne konflikten å si for utviklingen av det nærmiljøet der den oppstod? Hvilke konsekvenser gir den i skolesituasjonen der konflikten er kjent? Hvem er involvert, og hvem føler at de er rammet? Er det risiko for eskalering av konflikten? Hvem må politiet kommunisere med, helt uavhengig av selve etterforskningen?

Med bakgrunn i de politifaglige behovene for å følge med på utviklingen i et nærmiljø, er det viktig for politiet å opprettholde en sentral rolle i forhold til denne gruppen, som er et speil i forhold til hvilke utfordringer som kommer. Derfor vil politiet nok fortsette å ha et ønske om tett oppfølging av barn og unge. Både når det gjelder etterforskning av begått kriminalitet og i forhold til bekymringsamtaler med unge lovbrutere eller unge som ennå ikke har begått straffbare handlinger, men som har en bekymringsfull adferd.

Det dette handler om er hva som skjer når politiet har gjort sitt arbeid, og den påtalemessige biten skal håndteres – og det konkluderes med at **gjenoprettende prosess** er en foretrukket reaksjon.

Et eksempel:

- En jente på 15 år stjeler en øyenskygge på Hennes og Mauritz i en storby i Norge
- En sivil vekter ser det, og tar henne med inn på et bakrom, der hun må sitte ned mens vekteren fyller ut anmeldelsen.
- Vekteren ringer jentens far, som jobber like i nærheten, og som kommer til stedet. De sitter ned, og har en lang samtale om hvor galt det er å stjele. Jenten gråter. Far og jenten skriver under på anmeldelsen, der hun erkjenner forholdet, og er villig til å vedta et forelegg dersom vilkårene for dette er oppfylt. Det står også en rubrikk om konfliktråd på skjemaet, men det kan ikke vekteren så mye om, så det hopper han over. Far reagerer ikke så mye på det, for han vil helst ha jenten med seg å komme seg derfra.
- Etter 14 dager kommer anmeldelsen til politiet, sammen med en bunke på 16 andre anmeldelser fra samme kjøpesenter, for kjøpesenteret samler opp en del anmeldelser før de sender de til politiet.
- En ungdomsetterforsker får saken, og ringer hjem til jenten for å avtale tid for avhør. Hun kommer sammen med foreldrene sine et par dager etter.
- Avhør blir gjennomført, og man snakker om at det er galt å stjele og konsekvensene av straffbare handlinger. Hun blir informert om at det ikke er etterforskeren som bestemmer hva reaksjonen er, men får vite de ulike alternativene. Hun blir presentert for muligheten for behandling i konfliktråd, og samtykker i dette.
- Saken sendes til jurist, der ungdomsetterforskeren foreslår behandling i konfliktråd. Juristen sender saken over til konfliktråd
- Konfliktrådet inviterer jenten og foreldrene til en forberedende samtale der de går igjennom premissene for meklingen.
- De møter igjen for mekling med butikksjefen på Hennes og Mauritz, og kommer frem til en avtale at jenten skal rydde på bakrommet på Hennes & Mauritz 2 dager i neste uke etter skoletid.
- Påtalejuristen får tilbakemelding om at avtalen er innfridd.

Denne kronologiske beskrivelsen av en prosess er ikke overdrevet, men følger vanlig saksgang. For de fleste fremstår dette som litt overdrevent i forhold til det opprinnelige lovbruddet.

Fra politiets ståsted kunne man ha vurdert å hoppe over avhøret med politiet, og latt saken gå direkte i konfliktråd. Men dette vil medføre at politiet fjerner seg fra publikum, forringer byggingen av personalkunnskap, fenomenkunnskap, nærmiljøkunnskap, og sender denne kunnskapen direkte videre til konfliktrådsmekleren, som ikke vil ha like stor nytte av denne.

I gitte tilfeller, som for eksempel i eksempelet over, må det fortsatt være mulig for en ungdomsetterforsker å vurdere at nok er nok. Selv om intensjonen er god. En påtaleunntatelse uten vilkår vil i dette tilfelle være riktig påtaleavgjørelse.

Avslutning:

Politiets Fellesforbund er positiv til intensjonen om økt bruk av konfliktråd. Som rettsstat kan vi ikke overse restorative justice og alternative straffereaksjoner som alternativer til den tradisjonelle reaksjonsrekken. Til det er både de teoretiske og praktiske erfaringene om effekt for store til å neglisjere.

Med de påpekninger og refleksjoner som er anført, ønsker vi lykke til med arbeidet med ny lov om Konfliktråd.

Med vennlig hilsen

Arne Johannessen
Forbundsleder

Paal C. Balchen
forbundssekretær
egil.haaland@pf.no

Kopi til:

Politidirektøren
Unio